

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради університету
18 лютого 2019 року,
протокол № 8.

Проректор з навчальної роботи

_____ Л. І. Чорний

18 лютого 2019 року

м.п.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
із спеціальності 074 (281) Публічне управління та адміністрування
галузі знань 07 (28) Управління та адміністрування (Публічне
управління та адміністрування)

м. Хмельницький
2019

Розробники робочої програми:

Викладачі дисципліни:

професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, доктор юридичних наук, доцент

_____ І.Л. Самсін

25 січня 2019 року

старший викладач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, магістр права

_____ М.З. Берцюх

25 січня 2019 року

Схвалено кафедрою конституційного, адміністративного та фінансового права 25 січня 2019 року, протокол № 5.

Завідувач кафедри _____ О.М. Буханевич

25 січня 2019 року

Декан факультету управління та економіки

_____ Т.В. Терещенко

25 січня 2019 року

Погоджено методичною радою університету 14 лютого 2019 року, протокол № 4.

Голова методичної ради _____ І.Б. Ковтун

14 лютого 2019 року

Обліковий обсяг робочої програми – 0,94 ум. др. арк.

ЗМІСТ

	Стор.
1. Опис навчальної дисципліни	– 4
2. Заплановані результати навчання	– 5
3. Програма навчальної дисципліни	– 7
4. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 14
4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 14
4.2. Аудиторні заняття	– 14
4.3. Самостійна робота студентів	– 14
5. Методи навчання та контролю	– 15
6. Схема нарахування балів	– 15
7. Рекомендована література	– 15
7.1. Основна література	– 15
7.2. Допоміжна література	– 16
8. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 17

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– 07 (28) Управління та адміністрування (Публічне управління та адміністрування)
2. Код і назва спеціальності	– 074 (281) Публічне управління та адміністрування
3. Назва спеціалізації	–
4. Назва дисципліни	– Адміністративне судочинство
5. Тип дисципліни	– вибіркова
6. Код дисципліни	– ППВ 6.1
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– перший
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	– бакалавр
9. Курс / рік навчання	– третій
10. Семестр	– шостий
11. Обсяг вивчення дисципліни:	
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 2,5/75
2) денна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 36
% від загального обсягу	– 48
лекційні заняття (годин)	– 18
% від обсягу аудиторних годин	– 50
семінарські заняття (годин)	– 18
% від обсягу аудиторних годин	– 50
самостійна робота (годин)	– 39
% від загального обсягу тижневих годин:	
аудиторних занять	– 2,6
самостійної роботи	– 2,8
3) заочна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 10
% від загального обсягу	– 13,3
лекційні заняття (годин)	– 6
% від обсягу аудиторних годин	– 60
семінарські заняття (годин)	– 4
% від обсягу аудиторних годин	– 40
самостійна робота (годин)	– 65
% від загального обсягу тижневих годин:	
аудиторних занять	– 3,3
самостійної роботи	– 21,7
12. Форма семестрового контролю	– екзамен
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– ЗПО 3. Теорія держави і права ППО 15. Адміністративне право
2) наступні дисципліни	– ППВ 6.2. Адміністративне процесуальне право.
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

<p>Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни</p>	<p>ЗК 1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями</p> <p>ЗК 2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні</p> <p>ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним</p> <p>ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації</p> <p>ЗК 6. Здатність працювати в команді</p> <p>ЗК 7. Здатність планувати та управляти часом</p> <p>ЗК 8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми</p> <p>ЗК 9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел</p> <p>ЗК 10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово</p> <p>ЗК 12. Навички міжособистісної взаємодії</p> <p>ЗК 13. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності)</p> <p>СК 1. Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів</p> <p>СК 2. Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів</p> <p>СК 3. Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки</p> <p>СК 4. Здатність використовувати в процесі підготовки і впровадження управлінських рішень сучасні ІКТ</p> <p>СК 6. Здатність здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій</p>
<p>Програмні результати навчання</p>	<p>ПР 1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства</p> <p>ПР 2. Застосовувати норми та правила професійного спілкування українською мовою</p> <p>ПР 4. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування</p> <p>ПР 5. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування</p> <p>ПР 6. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування</p> <p>ПР 9. Знати основи електронного урядування</p> <p>ПР 11. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції</p> <p>ПР 12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування</p> <p>ПР 14. Уміти коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов</p>

<p><i>Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:</i></p>
<p>1. Знання</p>
<p>1.1) відтворювати визначення понятійно-термінологічного апарату адміністративного судочинства;</p>

1.2) розкривати зміст основних засад (принципів) адміністративного судочинства;
1.3) описувати порядок здійснення правосуддя адміністративними судами;
1.4) характеризувати порядок провадження у суді першої, апеляційної та касаційної інстанції;
1.5) розкривати адміністративно-процесуальний статус учасників судового процесу;
1.6) визначати особливості позовного провадження в окремих категоріях адміністративних справ;
1.7) характеризувати порядок перегляду та виконання судових рішень в адміністративних справах;
1.8) відтворювати види, підстави і порядок застосування заходів процесуального примусу.
2. Розуміння
2.1) пояснювати зміст основних термінів, що розкривають суть адміністративного судочинства;
2.2) обговорювати специфіку та складові провадження з адміністративного судочинства;
2.3) пояснювати базові принципи адміністративного судочинства;
2.4) ідентифікувати основні вимоги та методику складання проектів судових рішень.
3. Застосування знань
3.1) застосовувати системний підхід до вирішення адміністративної справи;
3.2) демонструвати вміння застосовувати норми Кодексу адміністративного судочинства України в конкретних правових ситуаціях;
3.3) визначати підвідомчість адміністративних справ;
3.4) складати адміністративно-процесуальні документи.
4. Аналіз
4.1) дискутувати щодо місця адміністративного судочинства в системі юридичних наук;
4.2) досліджувати адміністративне судочинство та розподіляти його на окремі складові;
4.3) протиставляти і критично оцінювати предметну, інстанційну та територіальну юрисдикції;
4.4) класифікувати учасників судового процесу, докази, процесуальні строки та співвідносити їх переваги та недоліки;
4.5) дискутувати щодо ролі окремих учасників судового процесу;
4.6) виділяти критерії та ознаки ефективного вирішення адміністративних справ.
5. Синтез
5.1) систематизувати особливості провадження з адміністративного судочинства на окремих його стадіях та етапах;
5.2) упорядковувати чинники формування організаційної структури системи адміністративних судів;
5.3) узагальнювати основні положення законодавства, яке регламентує порядок розгляду і вирішення адміністративних справ;
5.4) систематизувати основні підходи до визначення поняття адміністративної юстиції.
6. Оцінювання
6.1) пояснювати доцільність функціонування різних моделей адміністративного судочинства в зарубіжних країнах;
6.2) оцінювати діяльність адміністративних судів щодо вирішення адміністративних справ;
6.3) проводити аналіз ефективності системи адміністративних судів.
7. Створення (творчість)
7.1) визначати напрями вдосконалення чинного Кодексу адміністративного судочинства України;
7.2) складати порівняльні таблиці по окремих складових інституту адміністративного судочинства із врахуванням результатів проведеного аналізу.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Адміністративна юстиція як інститут судового захисту

Етапи становлення та розвитку інституту адміністративної юстиції: 1) IX-XVII ст. – за часів існування Київської Русі та козацької доби; 2) XVIII-XX ст. - за часів існування Австро-Угорської (1867–1918 рр.) та Російської імперій (1764–1917 рр.); 3) XX–XXI ст. - за часів становлення та укріплення української державності: 1917-1922 рр. – формування адміністративної юстиції в період УНР та національно-демократичних революцій, 1922-1991 рр. – розвиток адміністративної юстиції за радянських часів до здобуття Україною незалежності. Питання адміністративної юстиції в законодавстві самостійної Української держави (1917-1920 рр.). Діяльність Центрального та місцевих бюро скарг і заяв. Основні положення Адміністративного кодексу УСРР 1927 року. Розширення судової юрисдикції у справах, що виникають з адміністративно-правових відносин (Укази Президії Верховної Ради УРСР від 15.12.1961 р. та 12.04.1968 р.). Закон СРСР від 02.11.1989 р. «Про порядок оскарження в суд неправомірних дій органів державного управління і посадових осіб, що ущемляють права громадян».

Загальна характеристика адміністративної юстиції сучасної України. Поняття та ознаки адміністративної юстиції. Співвідношення понять «адміністративна юстиція» та «адміністративна юрисдикція». Адміністративне судочинство як складова адміністративної юстиції. Розробка і прийняття Кодексу адміністративного судочинства України. Завдання адміністративного судочинства та відмінність його від інших видів судочинства.

Основні засади (принципи) адміністративного судочинства: поняття, види, значення. Верховенство права – визначальний принцип адміністративного судочинства. Верховенство права у рішеннях Конституційного Суду України та Європейського суду з прав людини. Характеристика принципу рівності усіх учасників судового процесу перед законом і судом. Забезпечення рівності сторін в адміністративному процесі. Аналіз принципів змагальності сторін, диспозитивності та офіційного з'ясування всіх обставин у справі. Характеристика принципу гласності судового процесу. Відкритість інформації щодо справи. Обмеження відкритості інформації щодо справи. Гарантії гласності і відкритості інформації щодо справи. Повне фіксування судового процесу технічними засобами. Характеристика принципу забезпечення права на апеляційний перегляд справи. Аналіз принципу забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у випадках, визначених законом. Характеристика принципу обов'язковості судових рішень. Відповідальність за невиконання судових рішень. Аналіз принципу розумності строків розгляду справи судом. Встановлення Кодексом адміністративного судочинства України розумних строків. Характеристика принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами. Зміст принципу відшкодування судових витрат фізичних та юридичних осіб, на користь яких ухвалене судове рішення. Особливості застосування принципів адміністративного судочинства. Наслідки порушення принципів.

Основні сучасні моделі адміністративної юстиції в зарубіжних країнах. Особливості адміністративної юстиції Франції. Адміністративна юстиція Німеччини. Адміністративна юстиція інших країн романо-германської моделі. Адміністративна юстиція Великобританії та США.

Тема 2. Організація адміністративного судочинства

Предмет адміністративної юрисдикції та його співвідношення з предметами конституційної, кримінальної, цивільної та господарської юрисдикції. Справи, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів. Проблеми визначення правової природи правовідносин для вирішення питання юрисдикції адміністративних судів.

Організація діяльності адміністративних судів. Визначення складу суду. Здійснення адміністративного судочинства суддею одноособово та колегією суддів. Підстави для відводу (самовідводу) судді та секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача. Порядок вирішення заявленого відводу та самовідводу. Наслідки відводу (самовідводу) судді.

Підсудність адміністративних справ. Види підсудності адміністративних справ:

предметна, територіальна, інстанційна. Розмежування предметної юрисдикції адміністративних судів. Розгляд кількох пов'язаних між собою вимог. Інстанційна юрисдикція. Суд першої інстанції. Суд апеляційної інстанції. Суд касаційної інстанції. Територіальна юрисдикція (підсудність). Підсудність справ за вибором позивача. Підсудність справ за місцем проживання або місцезнаходженням відповідача. Виключна підсудність. Підсудність справ, у яких однією із сторін є суд або суддя. Передача адміністративної справи з одного адміністративного суду до іншого. Недопустимість спорів про підсудність. Наслідки порушення правил підсудності.

Докази і доказування в адміністративному судочинстві. Поняття доказів. Класифікація доказів. Засоби доказування. Суб'єкти подання доказів. Належність доказів і предмет доказування. Правила допустимості доказів. Достовірність доказів. Достатність доказів. Обов'язок доказування. Презумпція винуватості суб'єкта владних повноважень. Роль суду в доказуванні. Підстави звільнення від доказування. Поняття та способи забезпечення доказів. Підстави та порядок забезпечення доказів. Заява про забезпечення доказів. Розгляд заяви про забезпечення доказів. Подання доказів. Витребування доказів. Огляд доказів за їх місцезнаходженням. Огляд речових доказів, що швидко псуються. Судові доручення щодо збирання доказів та їх виконання. Звернення адміністративного суду із судовим дорученням про надання правової допомоги до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів. Оцінка доказів. Показання свідків. Пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників як засіб доказування. Письмові та речові докази. Повернення оригіналів письмових доказів. Зберігання і повернення речових доказів. Електронні докази. Зберігання та повернення оригіналів електронних доказів. Поняття та види судових експертиз. Призначення експертизи судом. Проведення експертизи на замовлення учасників справи. Збирання матеріалів для експертного дослідження. Проведення експертизи. Наслідки ухилення учасника справи від участі в експертизі. Висновок експерта. Вимоги до висновку експерта. Оцінка висновку експерта. Висновок експерта у галузі права. Зміст висновку експерта у галузі права. Оцінка висновку експерта у галузі права судом.

Процесуальні строки. Розумність процесуальних строків. Обчислення процесуального строку. Поновлення та продовження процесуальних строків. Поняття строку звернення до адміністративного суду. Загальний строк звернення до адміністративного суду. Спеціальні строки звернення до адміністративного суду. Наслідки пропущення строків звернення до адміністративного суду.

Судові виклики і повідомлення та порядок їх надсилання. Зміст повістки. Вручення повістки. Час вручення повістки. Наслідки відмови від одержання повістки. Виклик (повідомлення) шляхом надсилання тексту повістки електронною поштою, факсимільним повідомленням (факсом, телефаксом), телефонограмою. Виклик (повідомлення) відповідача, третіх осіб, свідків, місце проживання (перебування) яких невідоме. Обов'язок повідомити про зміну адреси та причини неприбуття в судові засідання. Виконання судового доручення іноземного суду про вручення виклику до суду чи інших документів. Виклик свідка.

Поняття адміністративної процесуальної правосуб'єктності (право- і дієздатності). Носії адміністративної процесуальної правосуб'єктності. Виникнення та припинення адміністративної процесуальної правоздатності, адміністративної процесуальної дієздатності.

Класифікація учасників судового процесу. Права та обов'язки учасників справи. Неприпустимість зловживання процесуальними правами.

Позивач та відповідач як сторони в адміністративному процесі. Випадки, встановлені законом щодо можливості позовів суб'єкта владних повноважень. Процесуальні права та обов'язки сторін. Заміна неналежної сторони. Треті особи як учасники справи. Вступ у справу третіх осіб, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору та третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору. Наслідки незалучення у справу третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору. Права та обов'язки третіх осіб, які заявляють (або не заявляють) самостійні вимоги щодо предмета спору.

Процесуальне правонаступництво. Участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб. Процесуальні права органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.

Завдання участі у справі представника. Загальні вимоги до особи, яка може бути представником. Види представників в адміністративному процесі. Коло осіб, які не можуть бути представниками. Повноваження представника у суді. Документи, що підтверджують повноваження представників.

Процесуальний статус інших учасників судового процесу: помічника судді, секретаря судового засідання, судового розпорядника, свідка, експерта, експерта з питань права, спеціаліста, перекладача. Особи, які не можуть бути допитані як свідки. Відмова свідка від давання показань на вимогу суду. Відповідальність інших учасників судового процесу.

Підстави і порядок застосування заходів процесуального примусу. Види заходів процесуального примусу. Характеристика заходів процесуального примусу: попередження; видалення із залу судового засідання; тимчасове вилучення доказів для дослідження судом; привід; штраф.

Тема 3. Провадження в адміністративному суді першої інстанції

Стадії провадження у суді першої інстанції: звернення з адміністративним позовом і відкриття провадження в адміністративній справі; підготовче провадження; судовий розгляд; ухвалення судового рішення.

Письмові заяви учасників справи. Види та зміст заяв по суті справи. Заяви по суті справи: позовна заява; відзив на позовну заяву (відзив); відповідь на відзив; заперечення; пояснення третьої особи щодо позову або відзиву. Заяви з процесуальних питань. Заяви, клопотання і заперечення проти заяв і клопотань. Загальні вимоги до форми та змісту письмової заяви, клопотання, заперечення.

Суб'єкти права на звернення до адміністративного суду з адміністративним позовом. Адміністративний позов: поняття, форма, зміст. Вимоги до позовної заяви. Структура позовної заяви. Документи, що додаються до позовної заяви. Зміна адміністративного позову або відмова від нього. Підстави забезпечення позову. Види забезпечення позову. Зміст і форма заяви про забезпечення позову. Порядок подання заяви про забезпечення позову. Порядок розгляду заяви про забезпечення позову. Заміна одного заходу забезпечення позову іншим. Виконання ухвали про забезпечення позову. Скасування заходів забезпечення позову. Відшкодування збитків, заподіяних забезпеченням позову.

Пред'явлення позову. Залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви. Підстави та наслідки відмови у відкритті провадження в адміністративній справі. Відкриття провадження в адміністративній справі. Об'єднання і роз'єднання позовів.

Завдання та строк підготовчого провадження. Подання відзиву. Подання пояснень третіх осіб щодо позову або відзиву. Пред'явлення зустрічного позову. Форма і зміст зустрічної позовної заяви. Мета і строк проведення підготовчого засідання. Порядок проведення підготовчого засідання. Подання відповіді на відзив та заперечення. Судові рішення у підготовчому засіданні.

Підстави проведення врегулювання спору за участю судді. Порядок призначення врегулювання спору за участю судді. Порядок проведення врегулювання спору за участю судді. Строк проведення врегулювання спору за участю судді. Припинення врегулювання спору за участю судді.

Відмова від позову та визнання позову. Примирення сторін. Виконання умов примирення.

Завдання розгляду справи по суті. Строки розгляду адміністративної справи. Судове засідання. Участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції. Головуючий у судовому засіданні. Обов'язки осіб, присутніх у залі судового засідання. Відкриття судового засідання. Роз'яснення перекладачеві його прав та обов'язків, присяга перекладача. Видалення свідків із зали судового засідання. Встановлення осіб, які прибули у судове засідання, оголошення складу суду і роз'яснення права відводу. Роз'яснення учасникам справи їхніх прав та обов'язків. Розгляд заяв та клопотань. Наслідки неявки в судове засідання учасника справи. Наслідки неявки в судове засідання свідка, експерта, спеціаліста. Роз'яснення прав і обов'язків експерта, присяга експерта. Роз'яснення спеціалісту його прав і обов'язків.

З'ясування обставин справи та дослідження доказів. Вступне слово учасників справи. Порядок з'ясування обставин справи та дослідження доказів. Дослідження доказів. Порядок допиту свідків. Використання свідком письмових записів. Порядок допиту малолітніх і неповнолітніх свідків. Оголошення показань свідків. Допит сторін, третіх осіб, їхніх представників як свідків. Дослідження письмових доказів. Оголошення та дослідження змісту особистих паперів, листів, записів телефонних розмов, телеграм та інших видів кореспонденції. Дослідження речових та електронних доказів. Відтворення звукозапису, демонстрація відеозапису і їх дослідження. Дослідження висновку експерта. Консультації та роз'яснення спеціаліста. Відкладення розгляду справи або перерва в судовому засіданні. Закінчення з'ясування обставин та перевірки їх доказами.

Судові дебати. Повернення до з'ясування обставин у справі. Вихід суду для ухвалення рішення. Таємниця нарадчої кімнати.

Фіксування судового засідання технічними засобами. Ведення протоколу судового засідання. Зауваження щодо технічного запису і протоколу судового засідання. Відтворення та копіювання технічного запису судового засідання. Складення протоколу про вчинення окремої процесуальної дії. Зміст протоколу про вчинення окремої процесуальної дії. Зауваження до протоколу вчинення окремої процесуальної дії.

Підстави зупинення провадження у справі. Поновлення провадження у справі. Підстави закриття провадження у справі. Наслідки закриття провадження у справі. Підстави залишення позову без розгляду.

Поняття та види судових рішень. Вимоги до судових рішень: законність і обґрунтованість судового рішення. Порядок ухвалення судових рішень. Питання, які вирішує суд при ухваленні рішення. Повноваження суду при вирішенні справи. Зміст рішення. Рішення щодо частини позовних вимог. Зміст ухвали. Окремі ухвали суду. Проголошення судового рішення. Вручення судового рішення. Додаткове судове рішення. Виправлення описок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні. Роз'яснення судового рішення

Справи, що розглядаються за правилами спрощеного позовного провадження. Строк розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження. Клопотання про розгляд справи за правилами спрощеного позовного провадження. Вирішення питання про розгляд справи за правилами спрощеного позовного провадження. Особливості подання заяв по суті справи у спрощеному позовному провадженні. Особливості розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження. Особливості розгляду окремих категорій справ незначної складності.

Тема 4. Особливості позовного провадження в окремих категоріях адміністративних справ

Розгляд окремих категорій складних справ. Особливості провадження у справах щодо оскарження нормативно-правових актів органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів владних повноважень. Строк звернення до суду. Обов'язок опублікувати оголошення про відкриття провадження в адміністративній справі щодо оскарження нормативно-правового акта. Наслідки визнання нормативно-правового акта протиправним та нечинним.

Особливості провадження у справах щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Верховної Ради України, Президента України, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів.

Особливості провадження у справах за адміністративними позовами про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності.

Розгляд окремих категорій термінових адміністративних справ. Особливості повідомлення учасників справи про дату, час та місце розгляду окремих категорій адміністративних справ. Особливості подання заяв по суті справи в окремих категоріях адміністративних справ. Особливості обчислення процесуальних строків в окремих категоріях адміністративних справ. Особливості проголошення та вручення судових рішень в окремих

категоріях адміністративних справ. Особливості апеляційного та касаційного оскарження судових рішень в окремих категоріях адміністративних справ.

Особливості провадження у справах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності виборчих комісій, комісій з референдуму, членів цих комісій: підсудність, предмет оскарження, сторони, строки звернення до суду та розгляду справи. Особливості провадження у справах щодо уточнення списку виборців: підсудність, сторони, строки звернення до суду та розгляду справи. Особливості провадження у справах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, засобів масової інформації, інформаційних агентств, підприємств, установ, організацій, їхніх посадових та службових осіб, творчих працівників засобів масової інформації та інформаційних агентств, які порушують законодавство про вибори та референдум: підсудність, предмет оскарження, сторони, строки звернення до суду та розгляду справи. Особливості провадження у справах щодо оскарження дій або бездіяльності кандидатів, їхніх довірених осіб, партії (блоку), місцевої організації партії, їхніх посадових осіб та уповноважених осіб, ініціативних груп референдуму, інших суб'єктів ініціювання референдуму, офіційних спостерігачів від суб'єктів виборчого процесу: підсудність, предмет оскарження, сторони, строки звернення до суду та розгляду справи. Особливості провадження у справах, пов'язаних із виборами Президента України: підсудність, предмет оскарження, сторони, строки звернення до суду та розгляду справи. Особливості судових рішень за наслідками розгляду справ, пов'язаних з виборчим процесом чи референдумом, та їх оскарження. Особливості здійснення представництва у справах, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму.

Особливості провадження у справах за адміністративними позовами органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування про встановлення обмеження щодо реалізації права на свободу мирних зібрань: підсудність, сторони, строки звернення до суду та розгляду справи, підстави залишення позовної заяви без руху та без розгляду, підстави закриття провадження у справі, підстави задоволення позовних вимог, особливості перегляду рішення адміністративного суду про встановлення обмеження щодо реалізації права на свободу мирних зібрань. Особливості провадження у справах за адміністративними позовами про усунення перешкод та заборону втручання у здійснення права на свободу мирних зібрань.

Особливості провадження у справах щодо гарантованого забезпечення потреб оборони: підсудність, предмет оскарження, сторони, строки звернення до суду та розгляду справи, особливості перегляду справи.

Особливості провадження у справах за зверненням органів доходів і зборів. Особливості провадження у справах за зверненням Служби безпеки України щодо накладення арешту на активи, що пов'язані з фінансуванням тероризму та стосуються фінансових операцій, зупинених відповідно до рішення, прийнятого на підставі резолюцій Ради Безпеки ООН, зняття арешту з таких активів та надання доступу до них.

Особливості провадження у справах про дострокове припинення повноважень народного депутата України в разі невиконання ним вимог щодо несумісності. Особливості провадження у справах з приводу рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо притягнення до адміністративної відповідальності: підсудність, предмет оскарження, сторони, строки звернення до суду та розгляду справи, особливості перегляду рішення у справі. Особливості провадження у справах з приводу рішень, дій або бездіяльності органу державної виконавчої служби, приватного виконавця: підсудність, предмет оскарження, сторони, строки звернення до суду та розгляду справи, особливості перегляду рішення у справі.

Особливості провадження у справах за адміністративними позовами з приводу примусового повернення чи примусового видворення іноземців або осіб без громадянства за межі території України. Особливості провадження у справах за адміністративними позовами з приводу затримання іноземців або осіб без громадянства.

Розгляд типових та зразкових справ. Особливості провадження у зразковій справі. Особливості провадження у типовій справі.

Тема 5. Перегляд судових рішень

Суд апеляційної інстанції. Право на апеляційне оскарження. Ухвали, на які можуть бути

подані апеляційні скарги окремо від рішення суду. Строк на апеляційне оскарження. Форма та зміст апеляційної скарги. Порядок подання апеляційної скарги. Залишення апеляційної скарги без руху, повернення апеляційної скарги судом апеляційної інстанції

Підстави для відмови у відкритті апеляційного провадження. Відкриття апеляційного провадження. Приєднання до апеляційної скарги. Доповнення, зміна, відкликання апеляційної скарги чи відмова від неї. Відзив на апеляційну скаргу. Закриття апеляційного провадження

Підготовка справи до апеляційного розгляду. Призначення справи до розгляду в суді апеляційної інстанції. Межі перегляду судом апеляційної інстанції. Строк розгляду апеляційної скарги. Апеляційний розгляд справи у судовому засіданні. Апеляційний розгляд справи в порядку письмового провадження за наявними у справі матеріалами. Порядок розгляду апеляційної скарги на ухвалу суду першої інстанції. Наслідки неявки в судове засідання учасників справи. Відмова позивача від позову, примирення сторін під час апеляційного провадження. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги на судові рішення. Підстави для залишення апеляційної скарги без задоволення, а судового рішення - без змін. Підстави для скасування судового рішення повністю або частково та ухвалення нового рішення у відповідній частині або зміни рішення. Підстави для скасування рішення суду і направлення справи для розгляду до іншого суду першої інстанції за встановленою підсудністю. Підстави для скасування рішення повністю або частково з закриттям провадження у справі або залишенням позовної заяви без розгляду у відповідній частині. Підстави для скасування ухвали суду, яка перешкоджає подальшому провадженню у справі, і направлення справи для продовження розгляду до суду першої інстанції. Судові рішення суду апеляційної інстанції. Зміст постанови суду апеляційної інстанції. Порядок розгляду апеляційної скарги, що надійшла до суду апеляційної інстанції після закінчення апеляційного розгляду справи. Окрема ухвала суду апеляційної інстанції. Повернення адміністративної справи.

Суд касаційної інстанції. Право на касаційне оскарження. Строк на касаційне оскарження. Форма і зміст касаційної скарги. Порядок подання касаційної скарги. Підстави залишення касаційної скарги без руху та повернення касаційної скарги. Відмова у відкритті касаційного провадження.

Відкриття касаційного провадження. Надіслання копій касаційної скарги та доданих до неї матеріалів учасникам справи. Приєднання до касаційної скарги. Доповнення, зміна, відкликання касаційної скарги чи відмова від неї. Відзив на касаційну скаргу. Підстави закриття касаційного провадження.

Підготовка справи до касаційного розгляду. Межі перегляду судом касаційної інстанції. Строк розгляду касаційної скарги. Касаційний розгляд справи у судовому засіданні. Касаційний розгляд справи в порядку письмового провадження за наявними у справі матеріалами. Підстави для передачі справи на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду. Порядок передачі справи на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду. Відмова позивача від позову, примирення сторін під час касаційного провадження. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги. Підстави для залишення касаційної скарги без задоволення, а судових рішень – без змін. Підстави для скасування судових рішень повністю або частково і ухвалення нового рішення у відповідній частині або зміни рішення. Підстави для скасування судового рішення суду апеляційної інстанції повністю або частково та залишення в силі судового рішення суду першої інстанції у відповідній частині. Підстави для скасування судових рішень з направленням справи для продовження розгляду або на новий розгляд. Підстави для скасування рішення повністю або частково із закриттям провадження в справі або залишенням позову без розгляду у відповідній частині. Судові рішення суду касаційної інстанції та порядок їх прийняття. Зміст постанови суду касаційної інстанції. Порядок розгляду касаційної скарги, що надійшла до суду касаційної інстанції після закінчення касаційного розгляду справи. Окрема ухвала суду касаційної інстанції. Повернення адміністративної справи.

Підстави для перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами. Підстави для перегляду судових рішень у зв'язку з виключними обставинами. Право подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Порядок і строк

подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Форма та зміст заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Порядок подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Відкриття провадження за нововиявленими або виключними обставинами. Відмова від заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами та її наслідки. Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Судове рішення за наслідками провадження за нововиявленими або виключними обставинами.

Тема 6. Виконання судових рішень в адміністративних справах

Судові рішення в адміністративних справах та особливості їх виконання. Види судових рішень. Набрання рішенням суду та ухвалою законної сили. Набрання судовими рішеннями суду апеляційної інстанції законної сили. Набрання судовими рішеннями суду касаційної інстанції законної сили. Обов'язковість судових рішень.

Судові рішення, які виконуються негайно обов'язково. Рішення, які суд, який ухвалив рішення, за заявою учасників справи або з власної ініціативи, може ухвалою в порядку письмового провадження або зазначаючи про це в рішенні звернути до негайного виконання. Порядок виконання судових рішень в адміністративних справах. Звернення судових рішень в адміністративних справах до виконання. Виправлення помилки у виконавчому документі та визнання його таким, що не підлягає виконанню. Зупинення виконання судового рішення. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого листа до виконання.

Примирення сторін у процесі виконання. Відстрочення і розстрочення виконання, зміна чи встановлення способу і порядку виконання судового рішення. Заміна сторони виконавчого провадження.

Поворот виконання судових рішень. Особливості повороту виконання в окремих категоріях адміністративних справ.

Судовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративних справах. Визнання протиправними рішень, дій чи бездіяльності, вчинених суб'єктом владних повноважень - відповідачем на виконання рішення суду.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Адміністративна юстиція як інститут судового захисту	10	2	2	-	-	6	11	1	-	-	-	10
2.	Організація адміністративного судочинства	16	4	4	-	-	8	13	1	-	-	-	12
3.	Проведення в адміністративному суді першої інстанції	12	2	2	-	-	8	13	1	1	-	-	11
4.	Особливості позовного провадження в окремих категоріях адміністративних справ	15	4	4	-	-	7	14	1	1	-	-	12
5.	Перегляд судових рішень у адміністративних справах	14	4	4	-	-	6	12	1	1	-	-	10
6.	Виконання судових рішень в адміністративних справах	8	2	2	-	-	4	12	1	1	-	-	10
	Усього годин:	75	18	18	-	-	39	75	6	4	-	-	65

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбаченими тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. У процесі вивчення навчальної дисципліни студенти виконують індивідуальні завдання у вигляді індивідуальних розрахункових завдань.

4.3.4. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;

2) усне або письмове(у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;

3) виконання поточних контрольних робіт.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену.

Структура екзаменаційного білету включає 3 теоретичні питання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

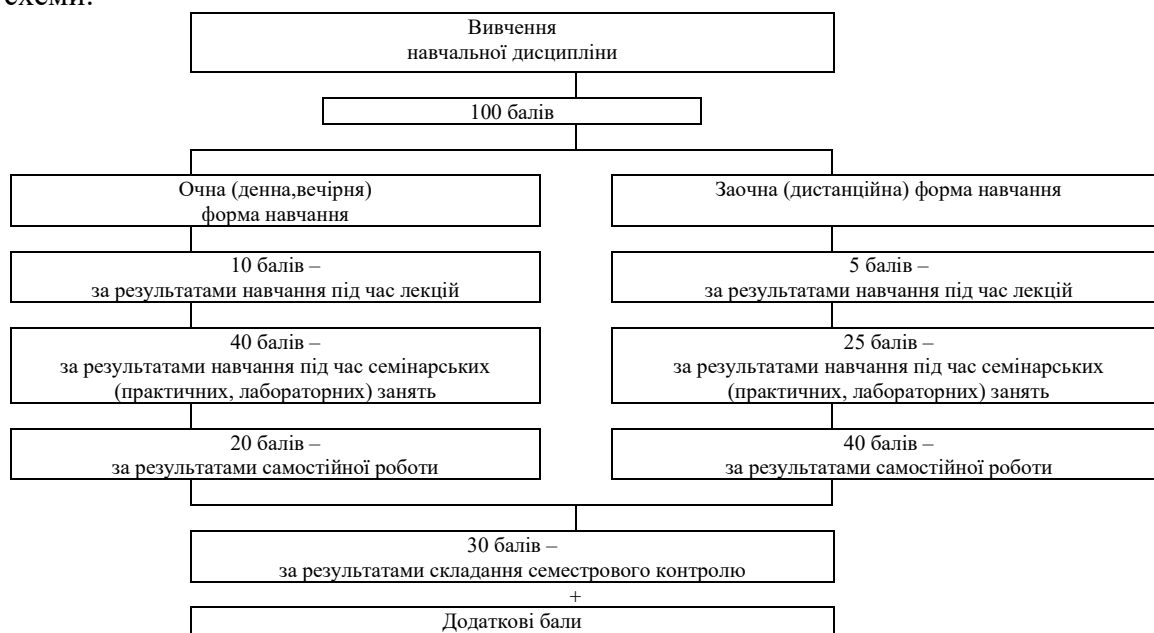

Рис. 6.1. Схема нарахування балів студентам за результатами

6.2. Обсяг балів, здобутих студентами під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
3. Про судовий збір: Закон України від 8 липня 2011 р. № 3674-VI. *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>

4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 р. № 1402-VIII *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
5. Адміністративне судочинство : навчальний посібник / за заг. ред. проф. О. П. Рябченко. 2-ге вид., перероб. і доп. Х. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2014. 304 с.
6. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / І.М. Балакарева, І.В. Бойко, Я. С. Зелінська та ін. ; за заг. ред. Н. Б. Писаренко. Х. : Право, 2016. 312 с.
7. Коваль М. П. Адміністративний судовий процес та особливості розгляду деяких спорів: навчальний посібник. Одеса: Юридична література, 2020. 216 с.
8. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар. за заг. ред. д.ю.н., професора, академіка Академії наук вищої школи України М. М. Ясинка. Київ: Алерта, 2018. 522 с.
9. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / За заг. ред. С. В. Петкова. К. : «Центр учбової літератури», 2017. 384 с.
10. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України. За заг. ред. Журавльова Д. В. Київ: Видавничий дім «Професіонал», 2020. 432 с.
11. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / За заг. ред. Р.С. Мельника. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 1030 с.

7.2. Додаткові джерела

1. Адміністративне право України: навчальний посібник. За заг. ред. Т. О. Коломоєць. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 84 с
2. Адміністративне судочинство в Україні: теорія, правове регулювання, практика: монографія / За заг. ред. С.В. Ківалова, Л.Р. Білої-Тіунової. Одеса: Фенікс, 2013. 392 с.
3. Адміністративне судочинство. Процесуальні документи. Практичний коментар та зразки / Упорядники: К.І. Чижмарь, Д.В. Журавльов. К.: Центр учбової літератури, 2018. 152 с.
4. Адміністративне судочинство України: теорія та практика: монографія / кол. авт.; за заг. ред. О. М. Нечитайла. К.: ВАІТЕ, 2015. 288 с.
5. Адміністративний процес: загальна частина (Федеративна Республіка Німеччини, Україна): наук. - практ. посібник / Манн Томас, Мельник Р., Бевзенко В., Комзюк А.; пер. та адапт. з нім. Мельник Р.; за заг. ред. Бевзенка В. К.: Алерта, 2013. 308 с.
6. Бевзенко В. М. Участь в адміністративному судочинстві України суб'єктів владних повноважень: правові засади, підстави та форми: монографія. К. : Прецедент, 2010. 475 с.
7. Боженко Н. В. Адміністративно-правове забезпечення медіації як способу вирішення адміністративних спорів: дис. ... канд. юрид. наук. спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Запоріжжя, 2019. 242 с.
8. Вовк П. В. Захист прав, свобод та інтересів громадян в адміністративних судах першої інстанції: дис. ... канд. юрид. наук. спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Ірпінь, 2009. 200 с.
9. Дмитрук І. М. Адміністративний процес: навчальний посібник. Миколаїв: Олді Плюс, 2021. 164 с.
10. Завальнюк І. В. Спрощене провадження в адміністративному судочинстві України: автореф. ... дис. ... канд. юрид. наук. спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Одеса, 2017. 22 с.
11. Ківалов С. В. Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина : підручник / С. В. Ківалов, І. О. Картузова, А. Ю. Осадчий. Одеса : Фенікс, 2014. 342 с.
12. Колпаков В. К. Теорія і практика адміністративного судочинства: монографія / В.К. Колпаков, В. В. Гордєєв. Чернівці, 2011. 384 с.
13. Корчинський О. І. Правові засади організації адміністративного судочинства в Україні : дис. ... канд. юрид. наук. спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Львів, 2018. 185 с.
14. Кузнецов Д. М. Скорочене провадження в адміністративному судочинстві України. Дис. ...канд.юр.наук. спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право;

- інформаційне право. Дніпро, 2017. 216 с.
15. Міхеєв М. В. Конфліктні та неконфліктні провадження в адміністративному процесі: монографія. Одеса: Олді Плюс, 2021. 248 с.
  16. П'ятницький А. В. Адміністративно-правове забезпечення реалізації заходів примусового виконання судових рішень в Україні. Дис. ... канд.юр.наук. спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Суми, 2018. 225 с.
  17. Сидор Н. Т. Правове регулювання заходів процесуального примусу в адміністративному процесі. Дис. ... канд.юр.наук. спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Львів, 2021. 208 с.
  18. Скрипченко В. О. Принципи адміністративного судочинства. Дис. ... канд.юр.наук. спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.. К., 2020. 207 с.
  19. Смокович М. І. Визначення юрисдикції адміністративних судів та розмежування судових юрисдикцій: монографія. К. : Юрінком Інтер, 2012. 304 с.
  20. Труш М. І. Судове рішення в адміністративному процесі. Дис. ... канд.юр.наук. спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Львів, 2017. 219 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.rada.gov.ua> - Веб-портал Верховної Ради України
2. <http://www.president.gov.ua> - Офіційне інтернет-представництво Президента України
3. <http://www.kmu.gov.ua> - Веб-портал Кабінету Міністрів України
4. <https://minjust.gov.ua/> - Веб-портал Міністерства юстиції України
5. <https://dsa.court.gov.ua/dsa/> - Веб-портал Державної судової адміністрації України
6. <http://www.reyestr.gourt.gov.ua> - Єдиний державний реєстр судових рішень
7. https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/kas_adm/ - Веб-портал Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду
8. <https://supreme.court.gov.ua/supreme/> - Веб-сайт Верховного Суду
9. <http://www.vaas.gov.ua> - Веб-сайт Сьомого апеляційного адміністративного суду (Вінницького апеляційного адміністративного суду)
10. <http://kaas.gov.ua> - Веб-сайт Шостого апеляційного адміністративного суду (Київського апеляційного адміністративного суду)
11. <https://adm.ko.court.gov.ua/sud1070/> - Веб-сайт Київського окружного адміністративного суду
12. <http://www.kmoas.gov.ua> - Веб-сайт Хмельницького окружного адміністративного суду
13. <http://nbuv.gov.ua/> - Веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського
14. <http://gntb.gov.ua/ua/> - Веб-сайт державної науково-технічної бібліотеки України
15. <http://www.ounb.km.ua/> - Веб-сайт Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки
16. <http://www.adm.km.ua/> - Веб-сайт Хмельницької обласної державної адміністрації
17. <http://km-oblrada.gov.ua/> - Веб-сайт Хмельницької обласної ради
18. <http://www.khmelnytsky.com/> - Веб-сайт Хмельницької міської ради
19. <http://www.univer.km.ua/> - Веб-сайт Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова

ОНОВЛЕНО:

Доцент кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент
2 серпня 2022 року

Роман ГАВРІК
_____

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права
4 серпня 2022 року, протокол № 1

Завідувач кафедри, доктор юридичних наук,
професор
4 серпня 2022 року

Олександр БУХАНЕВИЧ
_____

Обліковий обсяг оновлення 0,3 ум.др.арк.